

AVTORSKI ESEJ

Učenje iz preteklosti za razumevanje sedanjosti ter načrtovanje prihodnosti

AVTORICA:

Ana Erjavec

Študentka Fakultete za arhitekturo, Univerze v Ljubljani

NAPISANO:

april 2019

Prišli smo do točke, ko bomo morali začeti graditi v skladu z okoljem, sicer ga bomo z neustreznimi arhitekturnimi in urbanističnimi rešitvami zasičili in uničili. V prostoru je moč opaziti vedno več poenotene arhitekture, ki nima dosti skupnega s svojo lokacijo.

Ob vse večjem pretoku informacij se poraja vprašanje njihove kakovosti, tako v smislu posredovanja kot tudi branja. Največja nevarnost globalizacije je hitra širitev informacij, ne pa tudi znanja. Da informacijo uspešno razberemo in razumemo, je treba razumeti kontekst, v katerega je bila podana, za kar pa je potrebno znanje. Globalizacija nam omogoča hitrejše učenje, hkrati pa povzroča nepremišljeno posnemanje vsečnega. Lepa podoba na spletu ali v reviji je dovolj, da se pozabi na smiselno in racionalno gradnjo, ki ustreza točno določenemu prostoru. Gradnjo, pri kateri se upoštevajo podnebni pogoji, lokalni materiali, spretnosti lokalnih mojstrov in tradicija. Danes je tovrstno razbiranje informacij in učenje prek gradnje že skoraj onemogočeno, saj se gradnja vse bolj unificira, uporabljajo pa se standardizirani postopki.

Pozablja se na pomen tradicije, katere zgodba priča o dolgoletni študiji lokalnih pogojev in danosti ter nam, kar je najbolj pomembno, daje identiteto. Vprašanje je, kaj nam identiteta danes sploh pomeni v družbi, ki je zaslepljena z nenehnim sledenjem trendom v namen potrošništva (beri kapitala). Ves čas težimo k iskanju drugačnega, nekaj, kar ima izrazito identiteto, pa vendar si ne upamo izražati svoje lastne. Celotna družba postaja vse bolj pasivna in tako vplivana od informacij, ki jih podajajo mediji. S tem je identiteto lažje skušati posnemati, kot pa razmisliti o svoji lastni. Hkrati pa pozabljamo, da je ravno lastna identiteta arhitekture tista, ki je najustreznejša.

To ne pomeni, da ji moramo slepo slediti. Kritičen pogled, študija in morebitno premišljeno izboljšanje so seveda dobrodošli. Izhajanje iz tradicije in identitete prostora ne pomeni graditi enako kot so pred časom, temveč poiskati ustrezen, sodoben jezik, ki izhaja iz konteksta/identitete prostora, torej iz lokacije, podnebnih pogojev, lokalnih materialov itd. Le tako bomo ohranili lastno identiteto arhitekture, ki dobi pomen šele, ko jo opazovalec zna razbrati. Ohranjanje identitete tako ni pomembno le zaradi študije ustreznosti danim pogojem, ampak tudi zaradi ohranjanja in prenašanja znanja. Znanja, ki nam govori o našem izvoru in nam daje temelje za našo prihodnost. Učenje iz preteklosti je nujno potrebno za razumevanje sedanjosti ter načrtovanje prihodnosti.

Sodobna arhitektura nemalokrat pozablja na lastno identiteto. Vse bolj sledi trendom z željo poustvariti atmosfero vsečnih prostorov. Če zasnova ni prilagojena pogojem, kljub vsečni atmosferi dobimo bivalno neugodno arhitekturo.

Podoba v reviji ali na razstavi je atraktivna le kratkoročno, objekt pa služi ali ne-sluzi svoji funkciji veliko dlje. Pa vendar se le redko govori o zadovoljnih uporabnikih.

Pomembno je arhitektovo zavedanje, da šele s predajo stavbe uporabniku, ta zares začne živeti, in da šele čez čas lahko rečemo, ali je bila arhitektura uspešno načrtovana in izvedena. Odgovornost snovalcev prostora je tako temeljit premislek pred načrtovanjem kot tudi spremljanje izvedenega v svoji polni funkciji. Le tako se bomo učili iz dobrih in slabših načrtovalskih potez ter s tem napredovali v svojem znanju načrtovanja. Omenjen pristop bi omogočal precej hitrejši in večji napredek kot vsakokratno iskanje »vau-efekta«. Z učenjem iz preteklih posegov v prostor se lahko veliko naučimo in tako ves čas napredujemo v iskanju boljših rešitev za grajeno okolje.

Naloga arhitektov in urbanistov bi morala biti subtilno graditi prostor ter s svojo vizijo in filozofijo ljudi usmerjati k boljšemu načinu življenja. Predvsem pa naj arhitektura ljudem ponudi nove možnosti. Možnosti izboljšanja, napredka. Prav napredek je tisti, ki nas človeška bitja izpopolnjuje in snovalci prostora smo tisti, ki lahko ljudem to ponudimo. Če se le vprašamo po višjem smislu tega, kar počnemo. Razmišljati je treba dolgoročno, strateško. Preseči je treba kratkoročne potrditve in se zavedati, da ne gradimo zaradi sebe, temveč smo s svojim delom odgovorni tako do javnosti kot tudi do prostora. Ponudbo v mestu ter celotno podobo pokrajine določamo vsi mi, prebivalci in snovalci. Prav mi smo tisti, ki gradimo, ne le stavbe, temveč način življenja. Vizija prostora pa je tista, ki nas navdihuje in daje upanje za boljši jutri.

Vedno več prostora je grajenega in s časom se bo razmerje med grajenim in negrajenim še stopnjevalo, zato je toliko pomembnejše, da so rešitve premišljene ter da prostor izboljšajo in ne le zasičijo. Še bolj pa se mi zdi pomemben razmislek, kdaj in zakaj nekaj sploh zgraditi/spremeniti. Upoštevati je treba naravni tok dogodkov in navad. Le tako bomo prišli do rešitev, ki bodo podpora življenju javnosti in posameznikov. In ravno to je smisel snovanja prostora; ustvariti okolje, kjer se družba razvija in napreduje.

Težimo po idealu prihodnosti, kjer bi vsi imeli zagotovljene osnovne življenjske pogoje in bodo socialne razlike premoščene. Prihodnost, ki mladim ponuja upanje in nove možnosti. Spregledali pa smo, da je ta prihodnost že tu, le vizije in kreativnega reševanja problemov ji manjka. Dokazali smo, da stvari znamo narediti, zdaj pa moramo še dokazati, da vemo, zakaj jih delamo. Zavedanje posledic posegov v prostor je nujno potrebno za uspešno sooblikovanje družbe in okolja, v katerem ta deluje.

Živimo v obdobju, ki ga zaznamuje razvoj tehnologije. Vse zmogljivejša tehnologija pa ne pomeni nujno tudi bolj razvite družbe. Zaradi tehnološke revolucije pozabljamo na bistvo, sočloveka in naravo. Tehnološki razvoj nas od naše okolice odtuja, sploh digitalizacija nam na vrsto načinov ponuja odmik od realnosti. Odmik v virtualni svet, kjer ima posameznik občutek, da ga sooblikuje in nadzoruje, s čimer dobi občutek moči sovplivanja na svojo okolico in navidezno večji smisel obstoja. Vedno več ljudi si ustvarja svoje okolje prek socialnih omrežij, iger na spletu, forumov in vrsto drugih platform, ki ljudem omogočajo povezovanje ne glede na lokacijo. Hkrati pa je vedno manj ljudi dejavnih v svoji lokalni skupnosti. Najbolj banalen primer je upad volilne udeležbe na lokalni in na nacionalni ravni.

Lahko rečemo, da se javnost vedno bolj umika v virtualno – globalno in zanemarja realno – lokalno. Z zanemarjanjem lokalnega pa zanemarjamo tudi globalno, saj globalno ni nič drugega kot skupek lokalnih skupnosti. Šele uspešno razvite in urejene lokalne skupnosti bodo pripeljale do globalno razvite družbe.

Prav arhitekti in urbanisti smo tisti, ki lahko posameznika povežemo z družbo in prostorom, kjer živi, in zato je pomembno, da snujemo prostor za ljudi. Danes je treba še veliko bolj kot v preteklosti

spodbujati k ekipnemu duhu in se osvoboditi individualnosti. Človek kot družbeno bitje sam ne bi zmožel obstajati, pa vendar so danes tendence k individualnosti vedno močnejše. Vedno več lahko storimo sami in vedno manj potrebujemo pomoč drugih. Razvoj tehnologije nam omogoča večjo samostojnost, kar pa posameznika pogosto, ironično, še bolj obremeni ter oropa sodelovanja in posvetovanja s kolegi prek skupnega dela. To kaže na to, da celoten koncept razvoja narobe razumemo. Smisel razvoja ni odtujenost, temveč razbremenjenost.

Razbremenjenost bo prinesla boljše rezultate tako pri projektiranju kot tudi širše, v družbi. Posameznik, ki je razbremenjen, ima večjo zmogljivost razmišljanja in pravičnega odločanja. Sprejemanje odločitev pa je temeljni gradnik naše civilizacije, saj družba danes predstavlja seštevek odločitev, ki smo jih sprejeli včeraj tako na osebni, lokalni ter globalni ravni.

Ob zavedanju, da smo del družbe, spoznamo, da na njen ustroj ali njeno delovanje vpliva vsaka odločitev vsakega posameznika.

Vsak člen te družbe je pomemben, saj jo sooblikuje v celoto, kakršna je danes in kakršna bo jutri. Tako kot je pomemben vsak člen družbe, je pomemben tudi vsak objekt ali zasnova prostora.

Prostora ne bomo izboljšali (ali celo rešili pred propadom) z eno samo zasnovo, temveč s konsistentnimi, preiščljenimi rešitvami, ki naj izvirajo iz znanja, identitete ter poznavanja družbe in prostora. Posegi, ki jih storimo danes, bodo sooblikovali jutrišnjo družbo.

Živimo v času revolucionarnih rešitev, medtem ko še kako potrebujemo evolucijo. Evolucijo družbe in evolucijo idej, ki naj izhajajo iz svoje iskrene skrbi do sočloveka ter okolja.

Opomba:

Esej je napisan z uporabo besedišča, razumljivega splošni javnosti, saj je treba arhitekturo osvoboditi meja znotraj stroke in jo pripeljati nazaj med ljudi. Sloga javnosti in stroke bo vodila v uspešno urejeno okolje, ki bo družbi zagotavljalo rast in razvoj.